

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.

Ефективна економіка. 2024. № 4.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.4.45>

УДК 336:005]:352.07

Г. П. Костенко,

к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки, підприємництва та фінансів,

Бердянський державний педагогічний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0221-9543>

Я. В. Глазова,

к. е. н., доцент кафедри кількісних методів і економетрії,

Опольський Університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8630-0930>

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

G. Kostenko,

PhD in Economic Science, Associate Professor, Associate Professor of the

Department of Economics, Entrepreneurship and Finance,

Berdyansk State Pedagogical University

Y. Glazova,

PhD in Economic Science, Associate Professor of the Department of Quantitative

Methods and Econometrics, Opole University

MANAGEMENT OF FINANCIAL RESOURCES OF THE URBAN TERRITORIAL COMMUNITY

Існуючі наслідки глобальних кризових явищ на вітчизняну економіку, процеси бюджетної децентралізації в країні, формування місцевих бюджетів в умовах військового стану потребують змін у підходах до акумулювання та використання фінансових ресурсів органами місцевої влади, розроблення адаптаційних механізмів до сучасних умов функціонування системи місцевого самоврядування, підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами міських територіальних громад. Дане дослідження представляє висвітлення концептуальних основ та практики управління фінансовими ресурсами територіальних громад з метою подальшої адаптації такого механізму управління до сучасних умов. У статті оцінено сучасний стан формування й використання фінансових ресурсів міської територіальної громади та ефективності управління ними. Таку оцінку здійснено на базі показників бюджету Одеської міської територіальної громади за період 2018-2023 рр. Зокрема, проведено горизонтальний та вертикальний аналіз доходів й видатків бюджету міської територіальної громади; встановлено рівень кредитування та наявність дефіциту/профіциту за досліджуваній період, їх вплив на соціально-економічний розвиток міської територіальної громади. У дослідженні використано прийоми кореляційно-регресійного аналізу, завдяки яким побудовано оптимальну економетричну модель опису даних щодо доходів бюджету міської територіальної громади, отримано її прогностичні значення й визначено тенденції розвитку. Окреслено напрями вдосконалення управління фінансовими ресурсами міської територіальної громади на основі зміцнення дохідної бази бюджетів, виявлення резервів зростання фінансових ресурсів, контролю за ефективністю їх використання.

The existing effects of the global crisis on the domestic economy, the processes of budget decentralization in the country, and the formation of local budgets under martial law require changes in approaches to the accumulation and use of financial resources by local authorities, development of adaptation mechanisms to the current conditions of the local self-government system, and improvement of the efficiency of financial resource management of urban territorial communities. This study presents

the conceptual foundations and practice of managing the financial resources of territorial communities with a view to further adaptation of such a management mechanism to modern conditions. The article assesses the current state of formation and use of financial resources of an urban territorial community and the efficiency of their management. This assessment was made based on the Odesa city territorial community's budget indicators for 2018-2023. In particular, a horizontal and vertical analysis of the revenues and expenditures of the city territorial community budget was carried out; the level of lending and the existence of a deficit/surplus for the period under study, and their impact on the socio-economic development of the city territorial community were determined. The study uses the methods of correlation and regression analysis to build optimal econometric model for describing data on revenues of the budget of a local community, to obtain their forecast values and to determine development trends. The directions for improving the management of financial resources of a local territorial community based on strengthening the revenue base of budgets, identifying reserves for the growth of financial resources, and monitoring the efficiency of their use are outlined.

Ключові слова: *фінансові ресурси, міська територіальна громада, аналіз, бюджет, управління*

Keywords: *financial resources, urban territorial community, analysis, budget, management*

Постановка проблеми. Забезпечення стійкого розвитку окремих регіонів закладає підґрунтя для розбудови національної економіки країни, підвищення показників її соціально-економічного розвитку. У цьому аспекті постають питання достатності формування фінансових ресурсів для забезпечення розвитку міських територіальних громад, ефективності їх використання в умовах наявного їх дефіциту, можливості виявлення додаткових резервів, оцінки діючого механізму управління фінансовими ресурсами територіальних громад. Саме фінансові ресурси здійснюють значний вплив на вирішення економічних й соціальних завдань органами місцевої влади окремих територій,

зокрема: у питаннях розвитку галузей економіки, утримання інфраструктури, забезпечення надання якісних послуг закладами соціальної сфери. Поширення збройного конфлікту територією нашої країни негативно вплинуло на усі сфери й ланки фінансової системи, соціально-економічні процеси. Перед міськими територіальними громадами постали проблеми з руйнування інфраструктури, міграції населення, уповільнення економічної й інвестиційної діяльності, релокації бізнесу, недоотримання фінансових ресурсів на забезпечення їх функціонування. Вищезазначене обумовлює актуальність дослідження процесу управління фінансовими ресурсами міських територіальних громад в умовах дії воєнного стану в країні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання формування й використання фінансових ресурсів територіальних громад, управління ними, фінансового стимулювання розвитку окремих територій розглядалися багатьма вітчизняними науковцями, серед яких: І. М. Боярко, Т. А. Васильєва, В. Т. Венцель, А. В. Височина, В. П. Горин, Л. Л. Гриценко, О. П. Кириленко, Т. О. Кізима, О. В. Кнейслер, О. П. Крайник, Т. І. Крикун, Б. С. Малиняк, Ю. М. Петрушенко, В. В. Письменний, Н. Я. Спасів [1-6] та інші. Проте, незважаючи на концептуальні та практичні досягнення у бюджетному процесі на місцевому рівні, існує потреба у подальших дослідженнях, пов'язаних з необхідністю побудови адаптаційних, антикризових механізмів в управлінні фінансовими ресурсами територіальних громад, які б забезпечили їх функціонування в умовах оголошеного в країні військового стану.

Формулювання цілей статті. Оцінка теоретичних засад й практики управління фінансовими ресурсами міської територіальної громади, формування напрямів поліпшення ефективності управління ними в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Успішне функціонування міської територіальної громади обумовлене передусім можливістю акумулювання достатніх фінансових ресурсів в її межах, їх ефективного розподілу та використання. Такі фінансові ресурси мають забезпечити утримування існуючої місцевої інфраструктури на рівні, достатньому для

задоволення зростаючих потреб громадян, надати можливість органам місцевого самоврядування виконувати покладені на них функції та завдання, створити умови для соціально-економічного розвитку відповідної території.

Процес управління передбачає певну послідовність відповідних стадій управлінської діяльності: виявлення проблем у сфері фінансів, аналіз й оцінка ситуації, прогнозування тенденцій її подальшого розвитку, розроблення нормативно-правових актів й організаційних заходів з питань вирішення проблем, їх прийняття та виконання, здійснення контролю й оперативного інформування, узагальнення здійсненої діяльності [2, с. 29]. Серед них, у час інтенсивних змін, слід зосередити увагу на аналізі та оцінці наявної ситуації в рамках формування й використання фінансових ресурсів міської територіальної громади, прогнозуванні та моделюванні розвитку такої ситуації у майбутньому. При цьому, фінансові ресурси територіальних громад за способом їх залучення мають розглядатися як сукупність бюджетних, інвестиційних, кредитних і грантових ресурсів.

За теперішніх умов функціонування фінансової системи країни при проведенні аналізу й оцінки акумулювання фінансових ресурсів доцільно враховувати вплив сучасних викликів воєнного часу на розвиток територіальних громад. Зокрема, ряд науковців, досліджуючи механізми нарощування фінансово-інвестиційного потенціалу розвитку регіонів, рекомендують розглядати можливість акумулювання фінансових ресурсів в контексті розташування певного регіону відносно зони бойових дій [7, с. 216]. Так, усі регіони країни поділяють на шість основних груп, починаючи цей поділ з прифронтових регіонів і закінчуючи прикордонними регіонами з ЄС.

В дослідженні використані дані щодо формування, розподілу й використання фінансових ресурсів Одеської міської територіальної громади за період 2018-2023 рр. Окреслений регіон за зазначеним розподілом віднесено до третьої групи, відповідно до якої ця територіальна громада не перебуває у зоні ведення бойових дій, але знаходиться під постійною загрозою потрапляння до неї.

Одеська міська територіальна громада для забезпечення свого соціально-економічного розвитку має певні переваги. Серед таких переваг є вигідне географічне розташування міста на перетині шляхів з Північної й Центральної Європи до Близького Сходу й Азії, з виходом до Чорного моря, з незначною відстанню від кордонів з Молдовою. Все це створило умови для розвитку торгівлі, промисловості, транспортної інфраструктури, туризму, культури, освіти та розбудови найбільшого морського порту в державі.

Порівнюючи довоєнний й воєнний періоди формування й використання фінансових ресурсів Одеської міської територіальної громади, зокрема її бюджетних ресурсів як їхньої складової, слід зазначити наступне.

За досліджуваний період найнижчим показником у формуванні фінансових ресурсів став 2020 р., де їх значення дорівнювало 10 083,4 млн. грн. (рис. 1). Після чого відновлено тенденцію до зростання фінансових ресурсів міської територіальної громади незважаючи на оголошення військового стану в країні. В цілому, фінансові ресурси Одеської міської територіальної громади зросли з 10 754,6 млн. грн. до 13 724,7 млн. грн. за 2018-2023 рр., де темп приросту склав 27,6 %. Використання фінансових ресурсів Одеської міської територіальної громади мають інакшу тенденцію розвитку. Відзначається їх скорочення з 11 348,9 млн. грн. до 10 662,6 млн. грн. за 2018-2020 рр., зростання до 12 043,6 млн. грн. у 2021 р., зменшення до 9 493,3 млн. грн. у 2022 р. та відновлення тенденції зростання у 2023 р. – до 12 602,2 млн. грн. За досліджуваний період абсолютний приріст видатків бюджету Одеської міської територіальної громади склав 1 253,4 млн. грн. з темпом приросту в 11,0 %.

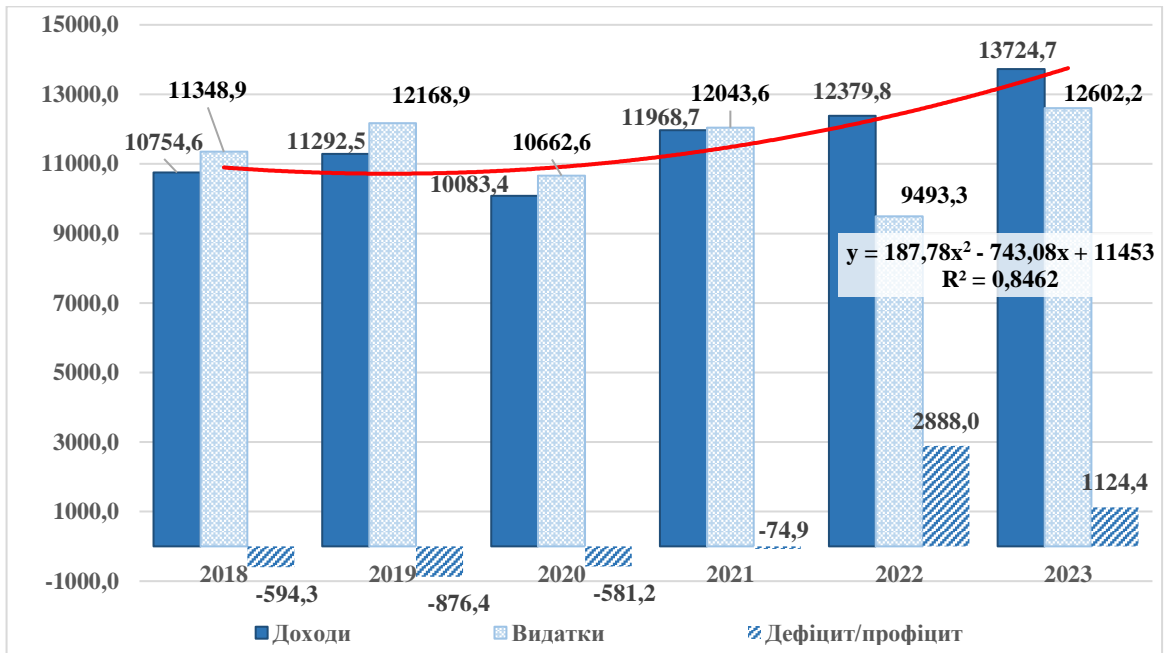

Рис. 1. Основні тенденції формування й використання фінансових ресурсів Одеської міської територіальної громади за 2018-2023 рр.

Джерело: складено авторами на основі Державного веб-порталу бюджету [8]

Яскраве відображення тенденцій змін у формуванні фінансових ресурсів Одеської міської територіальної громади надає побудована економетрична модель, в основі якої лежить застосування кореляційно-регресійного аналізу. Тенденції формування доходів бюджету міської територіальної громади найбільш точно описує модель поліноміального типу 2-ступеня з коефіцієнтом детермінації 0,85. Отримане значення коефіцієнту детермінації за окресленою моделлю вказує на високу якість її побудови та високу ймовірність настання подій у разі створення на її основі прогнозів.

Побудована економетрична модель опису доходів бюджету Одеської міської територіальної громади виглядає наступним чином:

$$y = 187,78x^2 - 743,08x + 11453 \quad (1)$$

Результати економетричної моделі свідчать про те, що з кожним наступним періодом доходи бюджету міської територіальної громади в середньому будуть зменшуватися на 743,1 млн. грн., при цьому темп зростання буде складати 187,8 млн. грн. Розрахунок прогнозу за наведеною моделлю вказує на зростання доходів міської територіальної громади до 15 452,7 млн. грн. у 2024 р. з ймовірністю настання такої події у 85,0 %.

Розподіл видатків бюджету міської територіальної громади здійснюється відповідно до повноважень органів місцевої влади в рамках законодавчої й нормативно-правової бази та виключає можливість опису тенденцій їх змін за допомогою кореляційно-регресійного аналізу, створення економетричної моделі з високою якістю її побудови.

Спостерігається перевищення видаткової над дохідною складовою бюджету Одеської міської територіальної громади протягом більшої половини досліджуваного періоду, що спричинило формування дефіциту бюджету окрім останніх двох років. Найбільшого значення отримав дефіцит бюджету міської територіальної громади у 2019 р., що дорівнювало 876,4 млн. грн. За 2022 р. та 2023 р. відзначається профіцит бюджету в обсязі 2 888,0 млн. грн. та 1 124,4 млн. грн. відповідно. Це пояснюється продовженням здійснення економічної діяльності в регіоні, можливістю акумулювання надходжень до бюджету (у тому числі завдяки цій діяльності) поряд з існуючим скороченням видаткової складової бюджету. Так, її виконання відзначено на рівні 84,34 % й 88,63 % від планових показників 2022-2023 рр. Залучення кредитних ресурсів до бюджету Одеської міської територіальної громади протягом досліджуваного періоду зазначено на рівні 0,7-2,0 млн. грн. Виключенням став 2019 р., де кредитні ресурси міської територіальної громади досягли показника 6,1 млн. грн.

Структура формування фінансових ресурсів Одеської міської територіальної громади відповідає регламентованим складовим доходів бюджету та їх наповненню щодо існуючої законодавчої й нормативно-правової бази [9, 10].

У формуванні доходів бюджету Одеської міської територіальної громади домінуючу роль відіграють податкові надходження та офіційні трансферти. Відзначимо зростання податкових надходжень з 56,8 % до 76,0 % та одночасне скорочення офіційних трансфертів з 33,0 % до 17,6 % за досліджуваний період (рис. 2). Проведення реформи бюджетної децентралізації в країні, розширення та закріплення за місцевими бюджетами завдяки цій реформі додаткових джерел податкових надходжень, збереження довоєнного рівня ведення бізнесу

підприємницькими структурами та інші чинники обґрунтовують вищезазначене зростання. Неподаткові надходження у структурі доходів бюджету міської територіальної громади останні роки займали не більше 6,4 %. Частка доходів операцій з капіталом скоротилася з 1,2 % до 0,4 %.

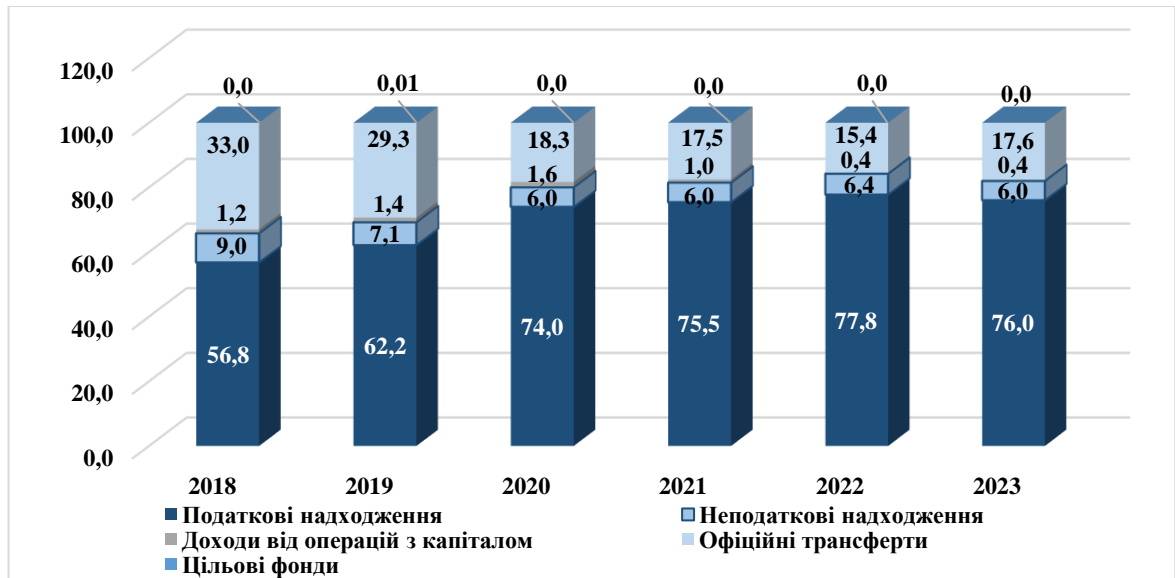

Рис. 2. Оцінка структури формування доходів Одеської міської територіальної громади за 2018-2023 рр.

Джерело: складено авторами на основі Державного веб-порталу бюджету [8]

Структура розподілу фінансових ресурсів Одеської міської територіальної громади у 2023 р. виглядає таким чином: освіта (32,8 %); економічна діяльність (17,2 %); виконання загальнодержавних функцій (14,8 %); житлово-комунальне господарство (13,2 %); соціальний захист та соціальне забезпечення (9,1 %); охорона здоров'я (6,9 %); громадський порядок, безпека та судова влада (4,2 %) та інші складові (рис. 3). За досліджуваний період відзначено зростання по більшості складових видатків Одеської міської територіальної громади окрім видатків на охорону здоров'я, де темп спаду склав 44,2 %, соціальний захист та соціальне забезпечення (-41,5 %), охорону навколишнього природного середовища (-21,5 %), житлово-комунальне господарство (-14,9 %). Розмір таких видатків не досягає довоєнного рівня їх формування. Найбільших інтенсивних змін до зростання серед складових видатків набули видатки на забезпечення громадського порядку, безпеки та судової влади з 65,1 млн. грн. до

524,9 млн. грн., де темп приросту склав 705,8 %. Про зростання видатків на загальнодержавні функції свідчить їх темп приросту у розмірі 106,8 %.

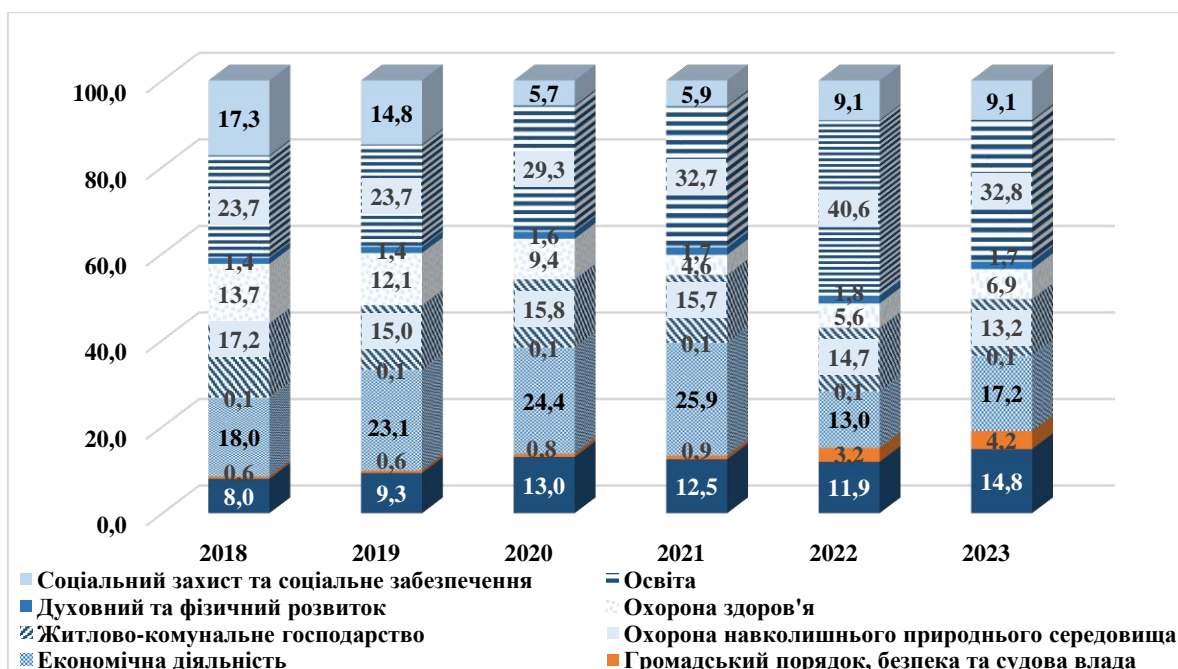

Рис. 3. Оцінка структури видатків Одеської міської територіальної громади за 2018-2023 рр.

Джерело: складено авторами на основі Державного веб-порталу бюджету [8]

Отже, проведене дослідження вказує на наявність діючого механізму управління фінансовими ресурсами міської територіальної громади, завдяки якому громаді вдалося зберегти довоєнний рівень формування фінансових ресурсів, провести диференціацію підприємницької діяльності та забезпечити її поживлення в складних сучасних умовах, оптимізувати структуру видатків та скоротити їх.

Проте, враховуючи розташування Одеської міської територіальної громади відносно зони бойових дій, і на даний час існує потреба у подальшій адаптації механізму управління фінансовими ресурсами. Такий механізм має бути спрямований на забезпечення оборонної спроможності й захищеності регіону, що у свою чергу створить сприятливі умови для ведення бізнесу й розвитку інвестиційної діяльності. В цих умовах має підвищуватися роль державного управління, що передбачає відповідний перерозподіл фінансових ресурсів за допомогою удосконаленого механізму міжбюджетних трансфертів та наявної відповідної законодавчої й нормативно-правової бази.

На даний час існує ряд законодавчих та нормативно-правових документів, які забезпечують процес регулювання формування й використання фінансових ресурсів на державному й місцевому рівнях у період воєнного стану.

Так, забезпечення безперебійного функціонування установ (закладів) бюджетної сфери, комунальних підприємств, задоволення життєво необхідних потреб мешканців територіальних громад здійснюється у період воєнного стану завдяки урахування певних особливостей під час формування й виконання місцевих бюджетів [11]. Зокрема, утворення військових адміністрацій населених пунктів (обласних, районних) надає їм права приймати за поданням місцевих фінансових органів рішення про внесення змін до рішень про місцеві бюджети; здійснювати передачу бюджетних призначень від одного головного розпорядника бюджетних коштів до іншого, перерозподіл видатків бюджету і надання кредитів з бюджету за бюджетними програмами, збільшувати видатки розвитку за рахунок зменшення інших видатків; приймати рішення про перерахування коштів з місцевого бюджету державному бюджету задля забезпечення національної безпеки тощо.

Також існує порядок виконання повноважень державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану [12]. Він стосується забезпечення розрахунково-касового обслуговування місцевих бюджетів, складання звітності про їх виконання із застосуванням електронних носіїв під час обміну інформацією, черговості здійснення видатків та умов бюджетного відшкодування ПДВ з метою підвищення ефективності витрачання фінансових ресурсів.

Державним бюджетом України на 2024 р. передбачається солідарне фінансування загальнодержавних потреб, посилення національної безпеки і зміцнення оборонної спроможності країни [13]. До джерел фінансування оборонної спроможності країни на 2024 р. включено податок на доходи фізичних осіб від оподаткування доходів у вигляді грошового забезпечення й інших виплат, одержаних військовослужбовцями, поліцейськими та особами рядового і начальницького складу. Це може призвести до скорочення фінансових ресурсів міських територіальних громад у зв'язку з тим, що

окреслений податок на доходи фізичних осіб у попередніх бюджетних періодах враховувався у складі джерел формування місцевих бюджетів та займав їх вагому частку. Поряд з цим, міським територіальним громадам, для яких надходження податку на доходи фізичних осіб було головним джерелом поповнення їх дохідної складової бюджету, передбачаються компенсації за рахунок державних дотацій.

Напрямами подальшого удосконалення управління фінансовими ресурсами міської територіальної громади мають бути наступні:

впровадження заходів, спрямованих на економне використання фінансових ресурсів, скорочення певних видатків, контроль за ефективним використанням коштів;

запровадження програм з підтримки підприємницької діяльності, що дозволить створити нові робочі місця й працевлаштувати внутрішньо переміщених осіб, відновити діяльність релокованих суб'єктів підприємництва;

сприяння розвитку інвестиційної діяльності регіону шляхом залучення потенційних інвесторів;

пошук додаткових джерел фінансування розвитку територіальної громади за рахунок грантової, кредитної діяльності, підтримки міжнародних партнерів.

Висновки.

Отже, результати дослідження показали стан управління фінансовими ресурсами міської територіальної громади в сучасних умовах. Окреслена роль державного регулювання з питань формування й використання фінансових ресурсів міської територіальної громади у період воєнного стану. Питання фінансової безпеки міських територіальних громад мають вирішуватися шляхом оптимізації формування й використання фінансових ресурсів поряд із забезпеченням державної підтримки, розробленням відповідної законодавчої й нормативно-правової бази. Роль стійкого розвитку міських територіальних громад на даному етапі полягає у внесенні власного вкладу у розбудову національної економіки країни та підтримки незахищених верств населення, постраждалих осіб в наслідок ведення бойових дій територією нашої країни.

Перспективи подальших наукових досліджень повинні мати спрямування на забезпечення фінансової безпеки міських територіальних громад як складової національної безпеки держави в умовах воєнного часу.

Література

1. Пріоритети розвитку фінансової системи України в умовах євроінтеграційних процесів : монографія / Л. Л. Гриценко, І. М. Боярко, Т. А. Васильєва та ін. ; за заг. ред. Л. Л. Гриценко. Суми : Сумський державний університет, 2021. 379 с.

2. Кириленко О., Малиняк Б., Письменний В., Горин В. та ін. Управління фінансами територіальних громад: теорія і практика : монографія ; за заг. ред. О. Кириленко. Тернопіль: Економічна думка, 2019. 280 с.

3. Крайник О. П. Фінансове стимулювання розвитку територіальної громади. *Ефективність державного управління*. 2020. Вип. 1 (62). Ч. 2. С. 203–212. DOI: <https://doi.org/10.33990/2070-4011.62.2020.205832>.

4. Кнейслер О., Спасів Н., Кізима Т. Фінанси об'єднаних територіальних громад у фінансовій системі України. *Світ фінансів*. 2020. № 1 (62). С. 8–19. DOI: 10.35774/sf2020.01.008.

5. Крикун Т. І. Місцеві бюджети як інструмент економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць. *Ефективна економіка*. 2020. № 12. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8470> (дата звернення: 18.03.2024).

6. Петрушенко Ю. М., Венцель В. Т., Височина А. В. Фінансова політика місцевого розвитку : монографія. Суми : Сумський державний університет, 2020. 380 с.

7. Борщевський В., Черемис В., Хомюк Н., Люблін В. Фінансово-інвестиційний потенціал розвитку регіонів України та перспективи його нарощування в умовах сучасних викликів глобалізації. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2022. Т. 4. № 45. С.212–222. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.4.45.2022.3812>.

8. Динаміка показників бюджету Одеської міської територіальної громади та його структури за 2018-2023 рр. URL: <https://openbudget.gov.ua/local-budget/1556400000/info/indicators?year=2023&month=12>.

9. Бюджетний кодекс України : Закон України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 50-51. Ст. 572. Дата оновлення:

01.01.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (дата звернення: 18.03.2024).

10. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2011. № 13-14, № 15-16, № 17. Ст. 112. Дата оновлення: 16.03.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 18.03.2024).

11. Деякі питання формування та виконання місцевих бюджетів у період воєнного стану : Постанова Кабінету міністрів України від 11.03.2022 р. № 252. Дата оновлення: 03.05.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/252-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 20.03.2024).

12. Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану : Постанова Кабінету міністрів України від 09.06.2021 р. № 590. Дата оновлення: 29.02.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/590-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 20.03.2024).

13. Про Державний бюджет України на 2024 рік : Закон України від 09.11.2023 р. № 3460-IX. *Голос України*. 2023. № 46. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-20#Text> (дата звернення: 20.03.2024).

References

1. Hrytsenko, L.L. Boiarko, I.M. and Vasyl'ieva, T.A. (2021), *Priorytety rozvytku finansovoi systemy Ukrainy v umovakh ievrointehratsijnykh protsesiv* [Priorities for the development of Ukraine's financial system in the context of European integration processes], Sums'kyj derzhavnyj universytet, Sumy, Ukraine.

2. Kyrylenko, O. Malyniak, B. Pys'mennyj, V. and Horyn, V. (2019), *Upravlinnia finansamy terytorial'nykh hromad: teoriia i praktyka* [Financial management of territorial communities: theory and practice], Ekonomichna dumka, Ternopil, Ukraine.

3. Krajnyk, O.P. (2020), “Financial incentives for the development of the territorial community”, *Efektivnist' derzhavnoho upravlinnia*, vol. 1(62), no. 2, pp. 203-212. DOI: <https://doi.org/10.33990/2070-4011.62.2020.205832>

4. Knejsler, O. Spasiv, N. and Kizyma, T. (2020), “Finances of united territorial communities in the financial system of Ukraine”, *Svit finansiv*, vol. 1(62), pp. 8–19. DOI: [10.35774/sf2020.01.008](https://doi.org/10.35774/sf2020.01.008)

5. Krykun, T.I. (2020), “Local budgets as a tool for economic development of administrative units”, *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 12, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8470> (Accessed 18 March 2024).

6. Petrushenko, Yu.M. Ventsel', V.T. and Vysochyna, A.V. (2020), *Finansova polityka mistsevoho rozvytku* [Financial policy of local development], Sums'kyj derzhavnyj universytet, Sumy, Ukraine.

7. Borschevs'kyj, V. Cheremys, V. Khomiuk, N. and Liublin, V. (2022), “Financial and investment potential of development of the regions of Ukraine and prospects for its increase in the context of modern challenges of globalization”, *Finansovo-kredytna diial'nist': problemy teorii ta praktyky*, vol. 4, no. 45, pp. 212–222. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.4.45.2022.3812>

8. State budget web portal for citizens (2024), “Dynamics of the budget indicators of the Odesa city territorial community and its structure for 2018-2023“, available at: <https://openbudget.gov.ua/local-budget/1556400000/info/indicators?year=2023&month=12> (Accessed 18 March 2024).

9. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010), “Budget Code of Ukraine“, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (Accessed 18 March 2024).

10. The Verkhovna Rada of Ukraine (2011), “Tax Code of Ukraine“, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (Accessed 18 March 2024).

11. Cabinet of Ministers of Ukraine (2022), Resolution “Some issues of formation and execution of local budgets during martial law“, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/252-2022-%D0%BF#Text> (Accessed 20 March 2024).

12. Cabinet of Ministers of Ukraine (2021), Resolution “On Approval of the Procedure for the Exercise of Powers by the State Treasury Service in a Special Regime under Martial Law“, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/590-2021-%D0%BF#Text> (Accessed 20 March 2024).

13. The Verkhovna Rada of Ukraine (2023), The Law of Ukraine “On the State Budget of Ukraine for 2024“, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-20#Text> (Accessed 20 March 2024).

Стаття надійшла до редакції 02.04.2024 р.